

Ruimte voor Advies

Adviesgroep voor ruimte, water en natuur

Quicksan soortenbescherming

Waterweg 3 te Beemte Broekland

In het kader van een bestemmingsplanwijziging

Titel	Quicksan soortenbescherming Waterweg 3 Beemte Broekland
Betreft	Quicksan soortenbescherming
Locatie	Waterweg 3 7341 SJ Beemte Broekland
Uitvoering	J.Mossink, Ruimte voor Advies BV Deventerstraat 179 8171 NS Vaassen
Contactpersoon	Dhr. J. Mossink, ecooloog mossink@ruimtevooradvies.nl - 06 83 222 610
Opdrachtgever	Fam. van der Meyde
Datum	27-04-2020
Status	Versie 1.0

INHOUD

1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doel	
1.2 Beschrijving locatie en ingreep	
1.3 Opzet onderzoek	
1.4 Kwaliteitsborg	
2 Resultaten beschermde soorten	7
2.1 Waarnemingen NDFF	
2.2 Vaatplanten	
2.3 Broedvogels	
2.4 Vleermuizen	
2.5 Overige zoogdieren	
2.6 Overige soorten (vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden)	
3 Effecten en aanbevelingen	14
3.1 Vaatplanten	
3.2 Broedvogels	
3.3 Vleermuizen	
3.4 Grondgebonden zoogdieren	
3.5 Overige soorten (vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden)	
4 Conclusies	17
4.1 Overzicht van de bevindingen	
4.2 Conclusies en aanbevelingen	
5 Wettelijk kader	20
5.1 Inleiding	
5.2 Gebiedsbescherming	
5.3 Soorten bescherming	
5.4 Rode lijsten	

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van de initiatiefnemer voerde Ruimte voor Advies een quickscan soortenbescherming uit op een perceel aan de Waterweg 3 te Beemte-Broekland (gemeente Apeldoorn). De initiatiefnemer is voornemens om een nieuwe woning en bijgebouw te realiseren op een aangrenzend perceel. Het perceel maakt deel uit van bestemmingsplan 'Buitengebied Noord-Oost' en heeft daarin de bestemming 'Agrarisch'. Om de gewenste ontwikkeling mogelijk te maken is een bestemmingsplanwijziging vereist. Gemeente Apeldoorn geeft aan dat toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel 'soortenbescherming' noodzakelijk is. Voor het onderzoek voldoet in eerste instantie een 'quickscan': een kort onderzoek op basis van een beknopt bronnenonderzoek en een veldbezoek, waarbij een deskundige een inschatting maakt van de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna. De onderdelen 'gebiedsbescherming' en 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming zijn geen onderdeel van voorliggend onderzoek.

1.2 Beschrijving locatie en ingreep

De onderzoekslocatie ligt aan de Waterweg 3 te Beemte Broekland, gemeente Apeldoorn (Afbeelding 1.1) in een overwegens kleinschalig agrarisch landschap. Het betreft een perceel met een voormalige paardenhouderij en een naastgelegen weiland waar een nieuwe woning en bijgebouw gerealiseerd worden. Hiertoe worden enkele stallen en een gedeelte van het tuinhuis gesloopt. De te slopen bebouwing is omringd door klinkerbestrating. Aan de bestaande vrijstaande woning, de omringende tuin en houtopstanden en een stal vinden geen ingrepen plaats.

In totaal wordt 500 m² aan bijgebouwen verwijderd om de bouw van de vrijstaande woning mogelijk te maken. De bestaande woning (A) en een stal (C) blijven gehandhaafd. Van het tuinhuis (gebouw B) blijft 9,6 m² gehandhaafd. Gebouw D is een paardenstal die verkocht wordt. Gebouw E is een voormalige paardenstal die momenteel als berging in gebruik is en gesloopt zal worden. De gebouwen F en G zijn kleine stalletjes die momenteel als opslagruimte in gebruik zijn en eveneens gesloopt worden.

De voornaamste ingrepen zijn:

- Verwijderen van een te verkopen paardenstal met overkappingen (gebouw D);
- Sloop van een paardenstal/berging (gebouw E);
- Sloop van twee kleine paardenstallen (gebouw F en G);
- Gedeeltelijke sloop tuinhuis (gebouw B);
- Realisatie nieuwe vrijstaande woning
- Landschappelijke inpassing nieuwe woning.

Alle ingrepen vallen onder de noemer "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting".

1.3 Opzet onderzoek

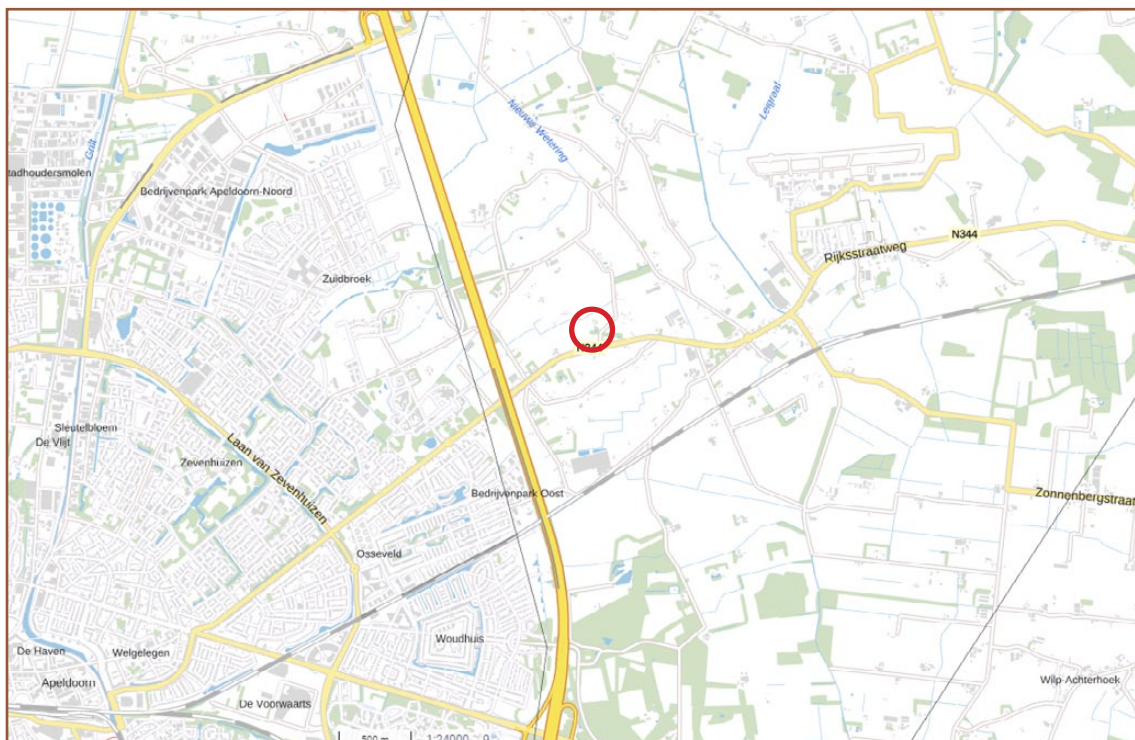
De ecologische quickscan bestaat uit een beknopt literatuuronderzoek (verspreidingsatlassen, websites etc.), een veldbezoek en rapportage met bevindingen en advies. De locatie is op 9 april 2020 bezocht door J. Mossink, ecooloog van bureau Ruimte voor Advies. Tijdens dit onderzoek is het terrein verkend op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarbij is in het bijzonder gelet op (mogelijke) verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (zoals huismus,

vleermuizen, uilen en marters). Het locatiebezoek is onder zonnige omstandigheden uitgevoerd bij een temperatuur van 19 °C en zwakke wind, NO 2 bft.

1.4 Kwaliteitsborging

Door de inzet van deskundigen op gebied van ecologie en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethoden is de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Ruimte voor Advies is kandidaat-lid van en hanteert de richtlijnen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB), soortinventarisatieprotocollen van het NGB en/of richtlijnen kennisdocumenten van BIJ12. Toetsing van de aanpak en uitwisseling van ervaringen met gemeenten, provincies en collega-onderzoekers vindt plaats op regelmatige basis.

Garanties over aan-/afwezigheid van planten en dieren is niet te geven. Daarvoor is de aard en de opzet van een quickscan niet toereikend. Daarbij is het een eenmalige momentopname en houdt het geen rekening met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderingen in terreingebruik en –beheer. Ook dient er rekening te worden gehouden met de veranderingen in wet- en regelgeving. De geldigheidsduur van de rapportage bedraagt voor de zwaarder beschermde soorten maximaal 3 jaar.

Afb. 1.1: Globale ligging onderzoekslocatie (rode cirkel). De locatie ligt in het buitengebied ten oosten van Apeldoorn en de A50 in een overwegend kleinschalige agrarische omgeving. Bron ondergrond: PDOK.nl/viewer.

Afbeelding 1.2: Bestaande situatie Waterweg 3 met daarop aangegeven de locatie van de te verwijderen gebouwen D t/m G, het deels te slopen tuinhuis (B) en het weiland waar een nieuwe woning en bijgebouw gerealiseerd worden. De overige bebouwing blijft behouden. Bron ondergrond: pdok.nl.viewer.

2

RESULTATEN BESCHERMDE SOORTEN

2.1 Waarnemingen NDFD

In de Nationale Databank Flora en Fauna zijn de afgelopen tien jaar binnen een straal van 1000 meter slechts 100 waarnemingen van onder de Wnb beschermde soorten bekend. Dit duidt erop dat het gebied relatief slecht onderzocht is. Van de soortgroep vogels zijn waarnemingen van 18 soorten bekend. Van de soorten met jaarrond beschermde rust- of voortplantingsplaatsen zijn buizerd, huismus en kerkuil gezien in de omgeving. Er zijn twee vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Van de overige zoogdieren zijn waarnemingen bekend van bunzing, das, eekhoorn en steenmarter (allen beschermd) en daarnaast egel, haas, konijn, ree, veldmuis en vos (allen vrijgesteld in provincie Gelderland). Van de soortgroep amfibieën zijn bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en tot slot de beschermde poelkikker aangetroffen binnen een straal van een kilometer rond het plangebied. Van overige beschermde soorten ontbreken waarnemingen.

2.2 Vaatplanten

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vaatplanten binnen een straal van een kilometer rond het plangebied (NDFD, april 2020). Het erf rondom de te slopen bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit klinkerverharding met een hoog onderhoudsniveau. De beoogde nieuwbouwlocatie bestaat uit een weiland waar regelmatig paarden lopen. Naast Engels raaigras, grote vossenstaart en andere algemene grassen groeien er soorten als paardenbloem, veldzuring, vogelmuur, scherpe boterbloem en smalle weegbree. Dit zijn allen zeer algemene soorten die veel voorkomen in het agrarisch landschap ten oosten van Apeldoorn. Gezien de cultureelrijke inrichting en voedselrijke omstandigheden is het voorkomen van beschermde plantensoorten uitgesloten. Aanwezigheid van beschermde vaatplanten op het perceel is uitgesloten.

2.3 Broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaats

Van een aantal vogelsoorten is het nest jaarrond beschermd, dus ook buiten het broedseizoen. Het gaat bijvoorbeeld om soorten die niet zelf hun nest bouwen, maar voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van menselijke bebouwing, soorten die jarenlang dezelfde locatie gebruiken of soorten waarvan het nest ook buiten de broedperiode gebruikt wordt. Ook andere onderdelen van de leefomgeving van belang voor het functioneren van een jaarrond beschermde nestplaats zijn beschermd. Denk hierbij aan jachtgebied van uilen en roofvogels of schuil- en slaapplekken van huismussen struiken.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Tijdens het veldbezoek is gelet op fysieke aanwezigheid van huismussen en de te slopen bebouwing is geïnspecteerd op geschiktheid als broedlocatie voor huismussen. Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen gehoord of gezien op het perceel. Wel zijn in de te verwijderen paardenstal 5 (oude) nesten van vermoedelijk huismussen zichtbaar op een balkconstructie in het westelijk deel van de stal. Een aantal nesten is deels uit elkaar gevallen maar tenminste twee nesten zien er bruikbaar uit. Met behulp van een telescopische spiegel kon worden vastgesteld dat de nesten tijdens het eerste veldbezoek geen eieren of jongen bevatten. Conform het Kennisdocument Huismus

(BIJ12, 2017) kan afwezigheid van huismussen in dit soort situaties echter pas worden vastgesteld indien tijdens 2 veldbezoeken in de periode 1 april - 15 mei geen bezette nesten worden aangetroffen. Daarom is op 20 april een tweede inventarisatieronde uitgevoerd door R. Harleman, broedvogelkundige van Ruimte voor Advies. Net als de inventarisatie op 9 april duurde dit veldbezoek minimaal een uur, vond het overdag plaats onder geschikte weersomstandigheden (zonnig, relatief warm en weinig wind) en is het uitgevoerd door een ervaren broedvogelkundige. Ook tijdens deze inventarisatie zijn geen huismussen gezien of gehoord op het erf. Tevens broedden er op dat moment geen andere vogels in de te verwijderen gebouwen. Alleen koolmees en pimpelmees werden kortstondig foeragerend in en rond de toegankelijke schuurdelen gezien. Gezien het ontbreken van huismussen tijdens twee inventarisatiemomenten in de daarvoor geschikte periode en conform de voorwaarden genoemd in het Kennisdocument Huismus is aanwezigheid van beschermd leefgebied van de huismus op het perceel uitgesloten.

In en rond de schuren zijn nergens gebruikssporen van uilen aangetroffen zoals braakballen, veren en uitwerpselen. Potentiële nestplaatsen van kerkuil en steenuil ontbreken. In de bomen langs de oprijlaan zijn geen ransuilnesten of andere jaarrond beschermde nesten aanwezig. Door de ligging buiten stedelijk gebied is aanwezigheid van nestplaatsen van gierzwaluw op voorhand onwaarschijnlijk, bovendien ontbreken ook voor deze soort nestmogelijkheden. Op de nieuwbouwlocatie of directe omgeving staat geen ooievaarsnestpaal. Ook van overige vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn geen nesten of andere gebruikssporen gevonden en mogelijkheden ontbreken voor deze soorten.

Overige broedvogels

Afgezien van de (oude) mussennesten ontbreken nesten in de te slopen bebouwing. Tijdens beide veldbezoeken werden geen bezette nesten van vogels vastgesteld in de bebouwing of het weiland. Zwaluwnesten of -nestresten ontbraken eveneens. In de directe omgeving van de te slopen bebouwing is geen opgaand groen aanwezig. In de bomen langs de oprijlaan zijn nestgevallen van algemene broedvogels mogelijk maar ten tijde van het onderzoek ontbraken nesten. Het te bebouwen weilandje ligt naast de bestaande oprit is gezien de kleine afstand tot bestaande bebouwing en menselijke activiteiten ongeschikt als broedlocatie voor weidevogels zoals Kievit en tureluur. Eventuele broedende vogels in de bomenrij zullen niet wezenlijk verstoord worden door bouw- en sloopwerkzaamheden. Het broedseizoen is geen vastgestelde periode. Indicatief wordt vaak de periode 15 maart tot 15 juli gehanteerd omdat de kans op broedgevallen van veel soorten dan groot is, maar het kan afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden ook korter of langer duren. Bepalend is de vraag of er sprake is van een broedgeval; zolang het nest bezet is, geldt dat het betreffende nest niet mag worden verstoord. Ontheffing is niet mogelijk.

2.4 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd vanuit de Europese Habitrichtlijn. Geschikte verblijfplaatsen zijn vaak beperkt beschikbaar. Door sloop en renovatie zijn de laatste decennia veel potentiële verblijfplaatsen verdwenen. Niet alleen verblijfplaatsen, maar ook lineair doorlopende landschapselementen waarlangs vleermuizen zich verplaatsen tussen slaapplek en foerageergebied (zogenaamde vliegroutes) en belangrijk foerageergebied zijn beschermd.

Uit de omgeving van het plangebied zijn vanuit de NDFF slechts enkele recente waarnemingen van vleermuizen bekend. Het betreft foeragerende gewone dwergvleermuizen en één waarneming van laatvlieger, in alle gevallen op enige afstand van het plangebied. Op basis van aanwezige biotopen, andere literatuurbronnen (Zoogdiervereniging, waarneming.nl) en eigen gebiedskennis

kan verondersteld worden dat ook gewone en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis in de omgeving voorkomen.

Verblijfplaatsen

Een aantal in Nederland voorkomende vleermuissoorten wordt voornamelijk in gebouwen aangetroffen. Een voorwaarde is dat er geschikte, toegankelijke ruimtes voor vleermuizen aanwezig zijn. Tijdens het locatiebezoek zijn de te slopen gebouwen geïnspecteerd op aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen zoals toegankelijke spouwen en ruimtes onder dakbedekking, achter daklijsten, betimmeringen etcetera. De gebouwen beschikken niet over een toegankelijke spouw. Alleen gebouw E (paardenstal/berging) heeft gevels die gedeeltelijk uit baksteen bestaan maar open stootvoegen ontbreken en aan de bovenkant van de muren zijn geen openingen aanwezig die toegang tot een mogelijke spouw geven. Een gedeelte van de gevels van gebouw E is bekleed met enkellaags damwandplaten. Het dak bestaat uit kunststof golfplaten met daaronder een kunststof folielaag en is in het middengedeelte afgetimmerd met houten schotten. Doordat de dakplaten doorlopen tot de goot en er vogelwerende maatregelen zijn aangebracht hebben vleermuizen geen toegang tot de ruimte tussen dakplaten en folie. Ruimtes achter betimmeringen of andere besloten, voor vleermuizen geschikte ruimtes ontbreken in gebouw E. Voor de gebouw D (paardenstal) en B (tuinhuis) geldt eveneens dat deze ongeschikt zijn als vleermuisverblijfplaats. De paardenstal heeft een geraamte van metalen en houten balken waarbij de gevels bestaan uit enkellaags, recht op elkaar aansluitende planken zonder mogelijkheden voor vleermuizen. Dit geldt ook voor het tuinhuis. Beide gebouwen hebben een vergelijkbare dakconstructie met een flauwe hellingshoek en kunststof golfplaten die doorlopen tot in de goot. Aan de binnenkant van het dak zijn isolatieplaten aangebracht. Bij de nok van de paardenstal is er ter hoogte van de nok ruimte tussen de dakdelen waardoor bijvoorbeeld vogels naar binnen kunnen, maar voor vleermuizen is de hellingshoek veel te flauw. De enige min of meer besloten ruimte bestaat uit de ruimte tussen golfplaten en isolatieplaten met glad oppervlak, die zelfs in het geval vleermuizen deze zouden kunnen bereiken ongeschikt is door een gebrek aan houvast. De kleine stalletjes (F en G) betreffen lage, deels open stalletjes met een enkellaags golfplattendak en enkelvoudige planken als gevels en zijn daarom ongeschikt voor vleermuizen. Aanwezigheid van vaste, jaarrond beschermde rust- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwing is daarmee aan de hand van de quickscan uit te sluiten.

De bomen in de directe omgeving van het plangebied hebben geen spechtengaten, rottingsholtes, scheuren, losse stukken schors of andere potentiële verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten op het terrein is daarmee uitgesloten.

Foerageergebied en vliegroutes

Het erf als geheel is geschikt als foerageergebied voor diverse vleermuissoorten die in de omgeving voorkomen zoals de gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Het is aannemelijk dat vleermuizen er ook daadwerkelijk in kleine aantallen foerageren. Het relatieve belang van het onderzochte perceel is op voorhand klein. Van essentieel foerageergebied is geen sprake aangezien er veel foerageergebied in de directe omgeving voorhanden is in de vorm van andere erven, bomenrijen, bosranden en open plekken tussen bomen. Het plangebied is geen onderdeel van een doorlopende lineaire landschappelijke structuur die als vlieg- of migratieroute zou kunnen dienen. De bomenrij langs de Waterweg bestaat uit relatief jonge, kleine bomen maar heeft mogelijk al wel een oriëntatiefunctie voor passerende vleermuizen die zich voortbewegen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied.

2.5 Overige zoogdieren

Onder "overige zoogdieren" worden hier bedoeld alle zoogdieren met uitzondering van vleermuizen. Dit zijn knaagdieren, haasachtigen, insecteneters en marters. In de omgeving komen diverse grondgebonden zoogdieren voor. Bunzing, das, eekhoorn en steenmarter genieten in de provincie Gelderland allen bescherming zoals genoemd in Bijlage A van de Wet natuurbescherming en zijn in de omgeving waargenomen. Das is recentelijk op korte afstand van het plangebied gesignaleerd, namelijk nabij de kruising Deventerstraat - Waterstraat. Er ligt geen dassenburcht binnen het plangebied. De te slopen bebouwing is gesitueerd op een verhard erf dat ongeschikt is als leefgebied. In het weiland waar de nieuwe woning gerealiseerd wordt zijn tijdens het veldbezoek geen graafsporen, wissels, haren of andere sporen van dassen aangetroffen. Het is uitgesloten dat het plangebied een belangrijk onderdeel van leefgebied is of dat de ontwikkelingen leiden tot aantasting van de functionaliteit van leefgebied van dassen.

Steenmarter is in het verleden als verkeersslachtoffer gezien langs de Deventerstraat. Tegenwoordig komen steenmarters algemeen voor in Apeldoorn en omgeving. De soort heeft zich aangepast aan het leven in de nabijheid van menselijke activiteiten en is mogelijk als passant op het erf te verwachten. In en rond de te verwijderen bebouwing zijn geen gebruikssporen (latrines, krabsporen, prooiresten) van steenmarters gevonden. In de afgelopen 5 jaar zijn enkele meldingen doorgegeven van bunzing. In alle gevallen gaat het om verkeersslachtoffers langs de A50, globaal tussen de Deventerstraat en Terwoldseweg. De afstand tot het plangebied bedraagt minder dan 1 kilometer. Geschikt leefgebied voor bunzing ontbreekt echter rond de te slopen bebouwing en op de nieuwbouwlocatie. Er zijn geen rommelhoekjes, vervallen schuurtjes, ruige terreindelen, houtwallen, bosschages of andere elementen die van belang kunnen zijn als leefgebied van bunzing.

Algemene kleine zoogdiersoorten zoals veldmuis, bosmuis, huismuis, huisspitsmuis, bruine rat en egel komen vrijwel zeker voor in de omgeving van het onderzoeksgebied. Ook ree en vos komen voor. In het weiland zijn diverse hollen van muisachtigen aangetroffen, vermoedelijk van veldmuis. Voor deze soort geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

2.6 Overige soortgroepen (amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden)

In de omgeving van het plangebied komt de beschermde poelkikker (Habitatrichtlijn Bijlage IV) plaatselijk voor. De soort is bekend uit een gebied ten noorden van de Terwoldseweg en een locatie in de omgeving van de Deventerstraat ten westen van de A50. Poelkikkers planten zich voort in kleine wateren met een goede waterkwaliteit en rijke onderwater- en oevervegetatie. Buiten het voortplantingsseizoen kunnen ze relatief ver van water worden aangetroffen. Ten zuiden van de woning zijn tijdens het veldbezoek groene kikkers gezien in een kleine vijver. Er kon niet worden vastgesteld of het bastaardkikkers of poelkikkers waren. Rond de te verwijderen bebouwing is echter geen potentieel leefgebied aanwezig. De nieuwbouwlocatie betreft een agrarisch grasland zonder schuilmogelijkheden of losse bodem waarin poelkikkers zich kunnen ingraven. Het weiland is slechts beperkt geschikt als foerageergebied voor enkele algemene amfibieën zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander die

eveneens in de omgeving voorkomen.

Van de soortgroep reptielen komt alleen de ringslang voor in het buitengebied ten oosten van Apeldoorn. Er zijn diverse recente waarnemingen bekend uit het Woudhuis, tussen de spoorlijn Apeldoorn - Deventer en de Zutphensestraat (waarneming.nl, eigen waarneming). Ten noorden van de spoorlijn zijn geen waarnemingen bekend. Bovendien voldoet het plangebied niet aan de biotoopeisen van ringslang. Het verharde erf en agrarisch grasland zijn ongeschikt als leefgebied. De ringslang kan derhalve als afwezig worden beschouwd.

De ontwikkelingen hebben geen betrekking op oppervlaktewater. Een effect op vissen is daarom op voorhand uitgesloten. Er zijn geen NDFF-waarnemingen van beschermde ongewervelden uit de omgeving van het plangebied bekend. Het terrein voldoet bovendien niet aan de voorwaarden waaraan potentieel leefgebied van beschermde ongewervelden (libellen, dagvlinders, kevers, weekdieren) moet voldoen, waardoor aanwezigheid van dergelijke soorten is uitgesloten.

Afb. 2.1: Een gedeelte van het weiland waar nieuwbouw plaatsvindt (voorgrond), de te slopen paardenstal/berging gebouw E (rechts) en het te handhaven gebouw C.

Afb. 2.2: Weiland waar een nieuwe vrijstaande woning met bijgebouw gerealiseerd zal worden.

Afb. 2.3: De te verkopen stal D.

Afb. 2.4: Detail oostgevel stal D. De gevels bestaan uit enkellaags planken die strak aansluiten op het overstekende dakdeel. Er zijn geen mogelijkheden voor vleermuizen.

Afb. 2.5: Op enkele plekken zijn openingen met voldoende ruimte voor broedvogels ontstaan. Alle plekken konden geïnspecteerd worden. Op één plek werd een nest vastgesteld, in dit geval van witte kwikstaart.

Afb. 2.6: Gebouw D gezien vanuit noordelijke hoek, met links een te slopen stalletje en rechts de oprijlaan.

Afb. 2.7: Binnenkant gebouw D, met op de balkconstructie enkele oude nesten van vermoedelijk huismus. Uit nader onderzoek bleek dat er geen mussen op het erf voorkomen.

Afb. 2.8: Gebouw D gezien vanaf de bestaande woning.

Afb. 2.9: Binnenkant van het noordelijk deel van gebouw E.

Afb. 2.10: Eén van de twee kleine stalletjes die gesloopt zullen worden.

3

EFFECTEN EN AANBEVELINGEN

3.1 Vaatplanten

Op de onderzoekslocatie zijn geen beschermde of bijzondere plantensoorten aangetroffen of te verwachten. Geschikte omstandigheden voor bijzondere vegetatie ontbreken. Effecten op beschermde planten zijn uitgesloten, nader onderzoek is niet nodig.

3.2 Broedvogels

Tijdens het eerste locatiebezoek werden in gebouw D (de te verkopen paardenstal) meerdere nesten aangetroffen die gezien de bouwstijl door huismussen gemaakt zijn. Een deel van de nesten viel al deels uit elkaar en de overige nesten waren op dat moment leeg. Er werden geen huismussen gezien of gehoord op het erf. Toch is conform het Kennisdocument Huismus een tweede inventarisatieronde uitgevoerd om aanwezigheid van huismus met voldoende zekerheid te kunnen uitsluiten. Net als op 9 april werden op 20 april geen huismussen gezien of gehoord en waren de nesten verlaten. De onderzoeksperiode viel samen met een bijzonder gunstige tijd om huismussen te inventariseren, op andere locaties in Apeldoorn en omgeving waren de huismussen op dat moment zeer actief. Gezien het geheel ontbreken van enige huismusactiviteit kan worden uitgesloten dat de te slopen bebouwing en nieuwbouwlocatie een functie hebben voor huismussen. Het is niet nodig om maatregelen te treffen of een ontheffing aan te vragen voor deze soort. Er zijn nergens sporen of potentiële nestlocaties van uilen aangetroffen. Het is niet uit te sluiten dat het te bebouwen weiland onderdeel is van een territorium van steenuil of kerkuil. Het gaat echter op voorhand om een kwantitatief zeer beperkt deel van een (mogelijk) territorium terwijl er volop alternatieven in de omgeving beschikbaar zijn in de vorm van vergelijkbaar grasland. Door de aanleg van diverse kleinschalige landschapselementen en het in de toekomst aanleggen van onder andere een boomgaard hebben de eigenaren van de bestaande woning recentelijk al bijgedragen aan een kwalitatieve impuls op potentieel leefgebied van kerkuil en steenuil en zal dit in de nabije toekomst verder toenemen. Negatieve effecten op essentieel leefgebied van kerkuil of steenuil is met voldoende zekerheid uitgesloten, er is geen nader onderzoek naar uilen nodig. Ook voor overige vogelsoorten met jaarrond beschermde rust- of voortplantingsplaatsen heeft het plangebied geen functie en zijn effecten eveneens uitgesloten.

Tijdens het broedseizoen zijn broedgevallen van algemene broedvogels zoals zanglijster, witte kwikstaart, zwarte roodstaart en duiven mogelijk in een gedeelte van de te slopen bebouwing. Sloopwerkzaamheden kunnen tijdens het broedseizoen leiden tot verstoring of vernieling van nesten van algemene broedvogel. Het broedseizoen is geen vastgestelde periode. Indicatief wordt vaak de periode 15 maart tot 15 juli gehanteerd omdat de kans op broedgevallen van veel soorten dan groot is, maar het kan afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden ook korter of langer duren. Bepalend is de vraag of er sprake is van een broedgeval; zolang het nest bezet is, geldt dat het betreffende nest niet mag worden verstoord. Ontheffing is niet mogelijk. Start van de sloopwerkzaamheden in de periode half maart - half juli is alleen mogelijk nadat een broedvogelcheck door een erkend deskundige¹ heeft uitgewezen dat er geen bezette nesten in de te verwijderen bebouwing aanwezig zijn.

3.3 Vleermuizen

Effectbeoordeling vaste rust- en verblijfplaatsen vleermuizen

De te slopen bebouwing is ongeschikt als verblijfplaats van gebouwbewonende vleermuizen. De sloopwerkzaamheden leiden niet tot aantasting of vernieling van vaste rust- en verblijfplaatsen zoals beschreven in artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming. De bestaande woning is mogelijk geschikt voor vleermuizen maar staat buiten invloedssfeer van de voorgenomen ontwikkelingen. In de bomenrij langs de oprit zijn geen holten, scheuren of andere potentiële verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aangetroffen. Van eventuele lichtverstoring van verblijfplaatsen is derhalve geen sprake. Concluderend is het niet nodig om nader onderzoek uit te voeren naar vleermuisverblijfplaatsen.

Nieuwbouw van de woning biedt kansen voor vleermuizen. Naar verwachting is het mogelijk om op relatief eenvoudige en goedkope wijze ruimte te creëren voor vleermuizen. Het realiseren van verblijfplaatsen kan bijvoorbeeld door ruimtes achter gevelbetimmering of boeidelen toegankelijk te maken, in metselkasten toe te passen, open stootvoegen in spouwmuren etcetera. Op die manier kan de ingreep een positief effect hebben op (deels) gebouwbewonende vleermuissoorten die in de omgeving voorkomen (gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis). Wanneer tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek geen verblijfplaatsen worden aangetroffen betreft dit slechts een vrijblijvende aanbeveling en geen verplichting.

Effectbeoordeling vaste vlieg- en migratieroute en essentieel foerageergebied

Het erf en omgeving zijn geschikt als foerageergebied voor diverse vleermuissoorten die in de omgeving voorkomen zoals de gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Het is aannemelijk dat vleermuizen in kleine aantallen foerageren in de actieve periode, die globaal van half maart - november tussen zonsondergang en zonsopkomst duurt. Het betreft een relatief zeer klein deel van het beschikbare foerageergebied van vleermuizen in de omgeving waardoor van essentieel foerageergebied geen sprake is. Bovendien worden geen noemenswaardige effecten verwacht. Zowel het bestaande erf als het weiland waar de nieuwe woning gebouwd wordt zullen geschikt blijven voor foeragerende vleermuizen. Wel dient tijdens de werkzaamheden vanuit de zorgplicht rekening te worden gehouden met lichtverstoring. Werken tijdens de nachtelijke uren kan door het gebruik van bouwverlichting verstrend werken op vleermuizen. Negatieve effecten door lichtverstoring zijn te voorkomen door in de periode maart - december geen werkzaamheden uit te voeren tussen zonsondergang en zonsopkomst en in deze periode geen bouwlampen of beveiligingslampen te gebruiken. Een alternatief is om uitsluitend "vleermuisvriendelijke" verlichting toe te passen, zogenaamde amberkleurige *batlampen* met een voor vleermuizen minder versturende lichtfrequentie waarbij de hoogte beperkt wordt tot maximaal 3 meter en uitstraling naar boven toe voorkomen wordt met behulp van afscherpende armaturen. In de periode december - maart zijn vleermuizen normaal gesproken in winterrust en is het ten aanzien van vleermuizen niet nodig om een aangepast verlichtingsregime te voeren. In de toekomstige situatie zijn er meer bomen en andere groenstructuren in het plangebied en omgeving waardoor de kwaliteit van het foerageergebied lokaal toeneemt. Of de toekomstige situatie meer of minder geschikt is voor foeragerende vleermuizen kan niet met zekerheid gesteld worden. Maar aangezien het niet-essentieel foerageergebied betreft is nader onderzoek naar foerageergebied van vleermuizen niet aan de orde.

Het plangebied is geen onderdeel van een potentiële vlieg- of migratieroute van vleermuizen. De

bomenrijen langs de Waterweg zijn mogelijk wel onderdeel van een vliegroute, hoewel de bomen door het relatief geringe formaat op dit moment nog weinig beschutting bieden en daarom met name een oriëntatiefunctie zal hebben. De bomenrijen langs de Waterweg blijven intact. Effecten op vlieg- en migratieroutes van vleermuizen zijn dan ook uitgesloten.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

Op de planlocatie worden uitsluitend kleine, algemene zoogdiersoorten verwacht. De werkzaamheden kunnen op beperkte schaal tot negatieve effecten op deze soorten leiden, bijvoorbeeld door de aantasting van holen en gangenstelsels van muizen en insecteneters. Omdat voor de te verwachten soorten een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt moet alleen rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht die voor alle dieren en planten geldt. Maai de vegetatie in het weiland kort en verwijder opgeslagen materiaal met beleid uit de gebouwen voorafgaand aan de sloop. Voer maai-, sloop- en graafwerkzaamheden in één richting en langzaam tempo uit zodat eventueel aanwezige dieren kunnen vluchten.

Voor beschermde soorten die in de omgeving voorkomen (bunzing, das, eekhoorn, steenmarter) vormt het plangebied geen belangrijk onderdeel van de functionele leefomgeving. Effecten op vaste rust- of voortplantingsplaatsen van deze soorten zijn uitgesloten aangezien deze ontbreken in het plangebied en directe omgeving. Als foerageergebied is het belang hooguit zeer gering aangezien het een beperkt areaal betreft, dekking vrijwel ontbreekt en het erf rondom de bebouwing geheel uit verharding bestaat. De sloop- en bouwlocatie zijn tot slot geen onderdeel van een mogelijke verbindingzone tussen onderdelen van leefgebied van bunzing, das en steenmarter. Nader onderzoek naar effecten op grondgebonden zoogdieren is daarom niet nodig.

3.5 Overige soorten (vissen, amfibieën, reptielen, ongewervelden)

Het vóórkomen van beschermde soorten uit overige soortgroepen (amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden) is op voorhand uitgesloten wegens het ontbreken van geschikt leefgebied of doordat de locatie buiten het bekende verspreidingsgebied valt. Negatieve effecten op beschermde soorten uit overige soortgroepen zijn derhalve op voorhand uit te sluiten. Het terrein is hooguit (beperkt) geschikt als landhabitat (foerageergebied) voor enkele algemene amfibieënsoorten (bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander). Voor de te verwachten algemene amfibieënsoorten heeft de provincie Gelderland vrijstelling bij ruimtelijke inrichting en ontwikkeling verleend. De overige soorten die voor kunnen komen zijn niet beschermd. Zoals voor alle soorten, beschermd of niet, geldt ook hier de algemene zorgplicht. Zorgplichtmaatregelen ten aanzien van amfibieën en andere soorten dan zoogdieren hebben voornamelijk betrekking op het bouwrijp maken van het weiland. Maai de vegetatie voorafgaand aan de start van de werkzaamheden en houdt het kort (hooguit enkele centimeters). Zodoende wordt en blijft het weiland ongeschikt als schuilplaats voor amfibieën.

4

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Overzicht van de bevindingen

<u>Soortbescherming</u>	<u>Aanwezig</u>	<u>Effect</u>	<u>Aanbevelingen</u>
Flora - beschermde soorten	nee	geen	geen
Vleermuizen - verblijfplaatsen	nee	geen	geen
Vleermuizen - vliegroutes	nee	geen	geen
Vleermuizen - essentieel foerageergebied	nee	geen	zie 4.2
Vleermuizen - lichtverstoring	beperkt mogelijk	mogelijk	zie 4.2
Overige beschermde zoogdieren	nee	geen	geen
Zoogdieren - vrijgestelde soorten	zeker	mogelijk	zorgplicht
Vogels - jaarrond beschermde nesten	nee	geen	geen
Vogels - algemene broedvogels	mogelijk	mogelijk	zie 4.2
Amfibiën - vrijgestelde soorten	mogelijk	mogelijk	zorgplicht
Overige beschermde soorten	nee	geen	geen

Het onderdeel gebiedsbescherming is geen onderdeel van voorliggend onderzoek en daarom niet op effecten beoordeeld.

4.2 Conclusies en aanbevelingen

Vleermuizen

- De te slopen bebouwing is ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Sloop van de bebouwing leidt niet tot overtreding van artikel 3.5 lid 2 (opzettelijk verstoren) en lid 4 (beschadigen of vernielen van jaarrond beschermde voortplantingsplaatsen of rustplaatsen). Er is geen nader onderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen nodig.
- De nieuwbouw biedt mogelijk kansen voor vleermuizen door het realiseren van voorzieningen die kunnen dienen als verblijfplaats. Zie hoofdstuk 3.3 voor meer informatie.
- Tijdens de werkzaamheden kan enige mate van verstoring voorkomen door het gebruik van verlichting. De kans op verstoring van (niet-essentieel) foerageergebied treedt alleen op in de schemering en nachtelijke uren in de periode half maart-november. Is het werken in de avond- en vroege morgenuren onvermijdelijk, dan zijn maatregelen met betrekking tot verlichting vereist. Dit kan door het gebruik van amberkleurige verlichting en afschermdende armaturen en het beperken van de verlichtingshoogte tot maximaal 3 meter. In de periode december -maart zijn vleermuizen niet actief en zijn deze maatregelen niet nodig.

Broedvogels

- Sloop van de woning en bijgebouwen leidt niet tot aantasting van vaste, jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels. Het plangebied heeft geen wezenlijke functie als leefgebied van huismus of uilen. Wel kunnen nesten van overige broedvogels aangetast worden, zie volgende punt.

- Tijdens het broedseizoen zijn broedgevallen van algemene broedvogels zoals zanglijster, witte kwikstaart, zwarte roodstaart en duiven mogelijk in de te slopen bebouwing. De sloopwerkzaamheden kunnen tijdens het broedseizoen leiden tot het verstoring of vernieling van nesten van algemene broedvogels, hoewel tijdens twee inspectierondes in april geen bezette nesten werden aangetroffen. Voer de sloopwerkzaamheden daarom in principe buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen is geen vastgestelde periode. Indicatief wordt vaak de periode 15 maart tot 15 juli gehanteerd omdat de kans op broedgevallen van veel soorten dan groot is, maar het kan afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden ook korter of langer duren. Bepalend is de vraag of er sprake is van een broedgeval; zolang het nest bezet is, geldt dat het betreffende nest niet mag worden verstoord, vernield of weggenomen. Ontheffing is niet mogelijk. Start van de sloopwerkzaamheden in de periode half maart - half juli is alleen mogelijk nadat een broedvogelcheck door een erkend deskundige¹ heeft uitgewezen dat er geen bezette nesten in de te verwijderen bebouwing aanwezig zijn.
- Voor soorten als huismus, ringmus en spreeuw biedt de nieuwbouw wellicht mogelijkheden wanneer geschikte nestruimtes gerealiseerd worden onder het pannendak, met inmetstelstenen of andere voorzieningen. Voor mussen is o.a. voldoende dekking in de vorm van bijvoorbeeld meidoornhagen en de resterende coniferenhagen van belang om zich succesvol te vestigen.

Overige zoogdieren

- Op de planlocatie worden uitsluitend kleine, algemene zoogdiersoorten verwacht. De werkzaamheden kunnen op beperkte schaal tot negatieve effecten op deze soorten leiden, bijvoorbeeld door de aantasting van holen en gangenstelsels van muizen en insecteneters. Omdat voor de te verwachten soorten een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt moet alleen rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht die voor alle dieren en planten geldt. Maai de vegetatie in het weiland kort en verwijder opgeslagen materiaal met beleid uit de gebouwen voorafgaand aan de sloop. Voer maai-, sloop- en graafwerkzaamheden in één richting en langzaam tempo uit zodat eventueel aanwezige dieren kunnen vluchten.

Amfibieën

- Op de locatie kunnen enkele algemene amfibieën voorkomen. Voor de te verwachten soorten (bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander) geldt in de provincie Gelderland een vrijstelling van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de zorgplicht. Maai de vegetatie voorafgaand aan de start van de werkzaamheden en houdt het kort (hooguit enkele centimeters). Voer dit in rustig tempo en zoveel mogelijk in één richting uit zodat eventueel aanwezige amfibieën kunnen vluchten.

Overige soorten (vaatplanten, reptielen, ongewervelden)

- Binnen het plangebied komen geen beschermde soorten uit overige soortgroepen voor. Effecten op dergelijke soorten zijn uitgesloten, nader onderzoek naar overige beschermde soorten is niet aan de orde. Houdt wel rekening met de algemene zorgplicht die geldt voor alle dieren, beschermd of niet.

Calamiteiten

- De quickscan en aanvullende onderzoeken geven geen garantie wat betreft toekomstige vestiging van beschermde soorten. Worden er tijdens de werkzaamheden onverwacht toch beschermde soorten aangetroffen, leg dan het werk tijdelijk stil en neem contact op met een erkend ecologisch deskundige. Overleg met de deskundige en bevoegd gezag moet in dat geval duidelijk maken hoe met de ontstane situatie kan worden omgegaan.

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

4

WETTELIJK KADER

4.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming was voorheen geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Voor houtopstanden gold de Boswet. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden die de bovenstaande wetten vervangt. Wat betreft gebiedsbescherming is er weinig veranderd. Op het gebied van soortenbescherming hebben zich diverse wijzigingen voorgedaan. Zo zijn veel planten en vissen onder de nieuwe wet niet meer beschermd, terwijl een aantal zeldzame dagvlinders en libellen juist zijn toegevoegd. Verder is het bevoegd gezag in de meeste gevallen GS van de provincie, waar dat eerder de RVO was. De provincies hebben meer zeggenschap over het beleid, wat zich vooral uit in het feit dat er verschillen zijn in de vrijstellingslijsten van soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting of bestendig beheer en onderhoud vrijstelling geldt. Meer informatie over de Wet natuurbescherming is onder andere terug te vinden op de websites van de Rijksoverheid en de verschillende provincies.

4.2 Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming was voorheen opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 en heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Beschermden Natuurmonumenten vervallen onder de Wet natuurbescherming omdat deze vrijwel geheel samenvallen met **Natura 2000-gebieden**. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De hierboven genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied, zoals een toename van stikstofemissie en -depositie met mogelijke gevolgen voor stikstofgevoelige habitat-typen. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende provincie.

Het **Natuurnetwerk Nederland (NNN)** komt voort uit het herdefiniëren van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door de provincies. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Binnen de zone ondernemen met natuur en water is ruimte voor ontwikkeling maar dient hierbij een aantoonbare bijdrage te worden geleverd aan de ontwikkelingsdoelen. In het **NNN** is sprake van een natuurbestemming. Binnen het **NNN** zijn ruimtelijke ontwikkelingen slechts mogelijk wanneer deze van groot algemeen of provinciaal belang zijn én er geen reële alternatieven zijn. Er geldt dan wel een compensatieverplichting om negatieve effecten teniet te doen. De begrenzing en doelstellingen van **NNN** worden door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in de omgevingsvisie

en -verordening.

4.3 Soortenbescherming

Onder de Wet natuurbescherming zijn verschillende beschermingsregimes te onderscheiden: soorten van de Vogelrichtlijn (VR), soorten van de Habitatrichtlijn (HR) en overige beschermde soorten genoemd in bijlage A behorend bij artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Daarnaast hebben provincies de vrijheid om voor bepaalde soorten uit de laatste categorie vrijstelling te verlenen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Gedetailleerde informatie over het onderdeel soortenbescherming, inclusief lijsten van beschermde soorten, is onder meer te vinden op de website van de Rijksoverheid.

4.4 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringsfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Wet natuurbescherming nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.